

บทที่ ๑

บทนำ

สภาพปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะในประเทศไทย การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีรากฐานมาจากการปกครองท้องถิ่นก่อนแล้วจึงนำไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบต่าง ๆ กันไป สำหรับประเทศไทยได้เริ่มนำเอาการปกครองท้องถิ่นมาใช้ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยจัดตั้งในรูปสุขาภิบาล^๑ และต่อมาก็ได้นำเอารูปเทศบาลโดยยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล^๒ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เข้ามาใช้เพิ่มขึ้น ปรากฏว่าจากความรู้สึกของคนโดยทั่วไปรูปการปกครองท้องถิ่นที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จมากกว่ารูปการปกครองอื่น ๆ ก็คือ เทศบาล เพราะเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นที่มีโครงสร้างเสถียรแบบอย่างระดับสูงและมีความเป็นอิสระมากที่สุด โดยฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติมาจากการเลือกตั้งของประชาชน คณะเทศมนตรีหรือฝ่ายบริหารต้องบริหารงานภายใต้การควบคุมของสภาเทศบาล มีพนักงานและรายได้จากการเก็บภาษีอากรค่าธรรมเนียม ฯลฯ เป็นของตนเอง

---

^๑ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคีนพคุณ และ บุญธรรม ศิริฤทธิ์, (บรรณาธิการ) "พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๖" ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๑๖ (พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมต์, ๒๔๗๘), หน้า ๑๒๗-๑๓๓.

^๒ ปัจจุบันรูปการปกครองท้องถิ่นแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕.

แต่อย่างไรก็ตาม การปกครองท้องถิ่นในรูปของเทศบาลก็ยังคงมีปัญหา มีการขัดแย้งกันระหว่างสภาเทศบาล กับคณะผู้บริหาร^๑ ทำให้คณะผู้บริหารหรือคณะเทศมนตรีขาดเสถียรภาพไม่มั่นคง ลมลูกคลื่นคลาน มีการล้มเก้าอี้กัน ต้องเอาใจกัน ร้องเรียนกัน ฉะนั้น เทศบาลส่วนใหญ่จึงมีการเปลี่ยนแปลงตัวนายกเทศมนตรีกันบ่อย ๆ ทำให้นโยบายในการดำเนินงานต้องเปลี่ยนตามไปด้วย การบริหารงานตามนโยบายจึงมักจะมีการขาดช่วงไม่ต่อเนื่องกัน จึงมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของเทศบาล โดยเฉพาะคุณภาพในการให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ จึงมีประสิทธิภาพน้อย และจากความรู้สึกของคนโดยทั่ว ๆ ไป เห็นว่าราษฎรในท้องถิ่นมักจะให้ความสนใจเกี่ยวกับงานของเทศบาลมากกว่าที่จะสนใจว่าใครจะมา เป็นนายกเทศมนตรีหรือเป็นเทศมนตรี^๒ ราษฎรสนใจที่จะมีถนนที่ดี มีทางระบายน้ำที่ดี ถนนหนทางสะอาดเรียบร้อย ตลาดที่ดีและสะอาด มีโรงเรียนที่ดีมีครูสอนที่มีประสิทธิภาพและมีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างพร้อมมูล มีเครื่องมือในการระงับอัคคีภัยที่ดี มีสนามและที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดี ฯลฯ

เนื่องจากงานของเทศบาลเกี่ยวกับความเป็นอยู่และชีวิตประจำวันของประชาชนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด^๓ เช่น งานทะเบียนราษฎร การรักษาความสะอาดและความ

---

^๑ จงศักดิ์ สุวรรณประดิษฐ์, "ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคณะเทศมนตรีกับสภาเทศบาล" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

^๒ บุญรงค์ นิลวงค์, การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๘๓.

^๓ "พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๕๖," ราชกิจจานุเบกษา ๑๗ (กุมภาพันธ์ ๒๔๕๖) : มาตรา ๔๕-๕๗.

เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย การรักษา
ความสงบเรียบร้อย การสร้างถนนหนทาง เป็นต้น ซึ่งพอจะกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับ
การแบ่งหน่วยงานของ เทศบาลที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้ดังนี้ ๑

๑. สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ
แบบแผน และนโยบายของเทศบาล งานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์
งานนิติการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานทะเบียน ตลอดจนงานอื่น ๆ
ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ เช่น สถานธนาบาลของเทศบาล
(โรงรับจำนำ)

๒. ส่วนคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ
เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ภาษีอากร งานจัดทำงบประมาณ
งานผลประโยชน์ของเทศบาล ควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาล

๓. ส่วนสาธารณสุข เทศบาลบางแห่งที่มีรายได้เพียงพอก็จัดตั้งโรงพยาบาล
ขึ้นเอง เช่น โรงพยาบาลของเทศบาลนคร เชียงใหม่ นอกจากนี้แล้ว
เทศบาลเล็ก ๆ ก็จะมีสถานีอนามัย บางเทศบาลก็จัดให้มีหมวดสุขภาพตำบล ทำหน้าที่
แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรค การรักษา
ความสะอาด งานสัตว์แพทย์ ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย
ของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า
การประกอบการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

๔. ส่วนช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบก
ทางน้ำ ทางระบายน้ำ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรมและผังเมือง
งานสาธารณสุขโลก งานควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
บ้านเมือง

สำนักงาน ก.ท., ระเบียบ ก.ท. ว่าด้วยการกำหนดส่วนการบริหารของ
เทศบาล การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนของพนักงานเทศบาล พ.ศ. ๒๕๑๕.

๕. ส่วนการประปา มีหน้าที่ดำเนินกิจการ เกี่ยวกับการให้บริการและจำหน่าย น้ำสะอาด

๖. ส่วนการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการ เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ระดับประถมศึกษา การสอน การนิเทศการศึกษา งานสวัสดิการสังคมและสันตนาการ

นอกจากนี้ส่วนงานต่าง ๆ อาจแยกฐานะเป็นสำนัก กอง ฝ่าย แผนก หรือ งานก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณและคุณภาพของงาน ตามความเหมาะสมของแต่ละเทศบาล โดย ก.ท. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดส่วน การบริหารของเทศบาลโดยให้พิจารณาถึงฐานะกิจการและรายได้ซึ่งแบ่ง เทศบาล เป็น ๔ ชั้น คือ

- ๑. เทศบาลชั้น ๑ มีรายได้เกินกว่า ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป
- ๒. เทศบาลชั้น ๒ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ๓. เทศบาลชั้น ๓ มีรายได้ ๕,๐๐๐,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ๔. เทศบาลชั้น ๔ มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาทลงมา

ทั้งนี้รายได้ก่อนจะพึงถือเป็นหลัก เกณฑ์ในการกำหนดชั้นของ เทศบาลให้ถือรายได้ที่ เทศบาลได้รับจริงในปีที่ล่วงมาแล้วเว้นแต่เงินกู้ เช่น อุดหนุนทุกประเภท หรือเงินอื่นใด ที่มีไ้รับเป็นการประจำ

จากการที่งานของเทศบาลเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนในท้องถิ่น โดยตรง จึงควรที่จะศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการ บริการ สาธารณะของ เทศบาล ว่าการที่เทศบาลให้บริการ ไปสู่ประชาชนนั้นประสบความสำเร็จตามภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง หรือประชาชนมีปฏิกิริยาและความรู้สึกอย่างไรบ้าง ต่อการ บริการ สาธารณะของเทศบาล โดยเฉพาะเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราซึ่งผู้เขียน รับราชการ เป็นผู้ช่วยผู้ตรวจการ ส่วนท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา และมีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควบคุมการบริหารงานของเทศบาลภายในเขตจังหวัดโดยตรงพบว่า กรณีของ เทศบาล เมืองฉะเชิง เทรา มีปัญหาการ ร้อง เรียบของประชาชนมาก เกี่ยวกับงานในด้านต่าง ๆ ของ เทศบาล ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารระหว่างพนักงานเทศบาลด้วยกันเอง

และระหว่างพนักงานเทศบาลกับคณะเทศมนตรี ปัญหาการที่นักธุรกิจเข้ามาเกี่ยวพันและมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายการบริหารงานของเทศบาล ปัญหาการที่ฝ่ายบริหารและพนักงานเทศบาลมีผลประโยชน์ในด้านการค้าและพยายามที่จะกำหนดนโยบายให้เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของตนเอง ปัญหาค่านงงบประมาณไม่เพียงพอที่จะให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ปัญหาประชาชนละเมิดกฎหมาย เทศบัญญัติ แต่ฝ่ายเทศบาลไม่สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างจริงจังและปัญหาอื่น ๆ อีกมาก ปัญหาเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อกรให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนมากหรือน้อยเพียงไร และประชาชนจะมีทัศนคติอย่างไรต่อการดำเนินงานของเทศบาล เมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งจะได้มีการศึกษากันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานของท้องถิ่น (เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา) ในด้านการบริการสาธารณะที่ท้องถิ่นให้กับประชาชนนั้นบังเกิดผลต่อประชาชนในฐานะผู้รับบริการนั้นมีมากน้อยเพียงไร
๒. เพื่อศึกษาการบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นโดยทั่วไปเป็นอย่างไร เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่ มีข้อจำกัดประการใดบ้าง
๓. เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานของท้องถิ่น

สมมุติฐานของการศึกษา

ผู้เขียนได้ตั้งสมมุติฐานของการศึกษาไว้ดังนี้

๑. ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราไม่พอใจต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
๒. กลุ่มนักธุรกิจเข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะงานบริการสาธารณะ
๓. การขยายตัวของชุมชนและธุรกิจไม่ได้สัดส่วนกับงบประมาณของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อันเป็นข้อจำกัดต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

๑. ทำให้ทราบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริการ สาธารณะของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราที่ให้บริการต่อประชาชน
๒. ทำให้เข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล คณะเทศมนตรี และอิทธิพลของกลุ่มนักธุรกิจที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
๓. จะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นต่อไป
๔. ทำให้เข้าใจในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้นว่าประชาชนควรจะมีปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างไร
๕. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อการบริการ สาธารณะของหน่วยการปกครองท้องถิ่น จะศึกษาแต่เฉพาะกรณีของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อการศึกษาเป็น ๕ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ จะกล่าวถึงสภาพของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา สมมุติฐานของการศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

บทที่ ๒ แนวความคิดและทฤษฎีในการให้บริการ สาธารณะ การให้บริการ สาธารณะของหน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย ในรูปของเทศบาล

บทที่ ๓ การให้บริการ สาธารณะ ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยเน้นถึงโครงสร้างและหน่วยงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา หน้าที่และความรับผิดชอบในการให้บริการ สาธารณะของแต่ละหน่วยงาน

บทที่ ๔ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริการ สาธารณะ ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

บทที่ ๕ บทสรุป ศึกษาถึงปัญหาและข้อจำกัดในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และข้อเสนอแนะในการแก้ไขนั้น ๆ ปัญหาและข้อจำกัดจะครอบคลุมถึง

- ปัญหากลุ่มอิทธิพล นักธุรกิจ กลุ่มผลประโยชน์ เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานของเทศบาล
- ข้อจำกัดด้านงบประมาณ
- ข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบ หนังสือสั่งการ ต่าง ๆ
- การควบคุมจากส่วนกลาง
- ปัญหาด้านการจัดองค์การบริหารงาน การบริหารงานบุคคล
- ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- ปัญหาค่านิยมเมือง การขยายตัวของตัวเมือง ชุมชนและธุรกิจ
- ปัญหาอื่น ๆ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่องนี้จะทำการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร เผยแพร่ กฎหมาย ระเบียบการ และคำสั่งต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้จากห้องสมุดต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์เจ้าหน้าที่และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง การออกแบบสอบถามความเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ โดยแบ่งกลุ่มอาชีพเป็น ๔ อย่าง คือ

๑. รัฐบาลการ รัฐวิสาหกิจ ครู
๒. ค้าขาย ธุรกิจทั่วไป
๓. เกษตรกร
๔. อื่น ๆ เช่น รับจ้าง แม่บ้าน นิสิตนักศึกษา ฯลฯ

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) ซึ่งคิดเป็น ๑๐% ของจำนวน
ครอบครัวทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราซึ่งมีทั้งหมด ๖,๑๓๔ ครอบครัว และ
เพื่อให้การสุ่มตัวอย่างกระจายครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
จึงแบ่งเขตเทศบาลออกเป็นเขตตำบล จำนวน ๖ ตำบล คือ

- ๑. ตำบลหน้าเมือง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดทั้งตำบลมี ๕,๓๒๓ ครอบครัว จะออกแบบ
สอบถามจำนวน ๕๓๒ ชุด
- ๒. ตำบลโสธร มีหมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖ จำนวน ๔๑๕ ครอบครัว
จะออกแบบสอบถามจำนวน ๔๒ ชุด
- ๓. ตำบลบางตีนเป็ด มีหมู่ที่ ๕, ๗, ๘, ๑๒ จำนวน ๑๔๔ ครอบครัว
จะออกแบบสอบถามจำนวน ๑๕ ชุด
- ๔. ตำบลบ้านใหม่ มีหมู่ที่ ๔, ๕ จำนวน ๗๔ ครอบครัว จะออกแบบ
สอบถาม จำนวน ๘ ชุด
- ๕. ตำบลบางขวัญ มีหมู่ที่ ๑ จำนวน ๒๕ ครอบครัว จะออกแบบสอบถาม
จำนวน ๓ ชุด
- ๖. ตำบลวังตะเคียน มีหมู่ที่ ๒, ๖, ๑๐ จำนวน ๑๔๕ ครอบครัว จะออก
แบบสอบถาม จำนวน ๑๕ ชุด

รวมแบบสอบถามที่จะใช้สอบถามทั้งหมดจำนวน ๖๑๕ ชุด โดยการสุ่ม
จากทะเบียนบ้านอย่างเป็นระบบ เริ่มจากครอบครัวที่ ๑, ๑๐, ๒๐, ๓๐, ๔๐ ของแต่ละ
ตำบล ๆ ละ ๑๐% แบบสอบถามที่จะนำไปใช้ในการวิจัยได้ทำการทดสอบความเข้าใจ
กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราครั้งหนึ่งก่อน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน ๑๐%
จากจำนวนที่จะต้องใช้จริง ๆ ทั้งนี้เพื่อทดสอบรายละเอียดและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิด
ความกระจ่างชัดและความเชื่อมั่นคาบหลักวิชาการในแบบสอบถามที่จะนำไปใช้จริง

ข้อมูลที่ไ้จากการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีดังกล่าวข้างต้นจะนำมาวิเคราะห์และ
แสดงรายการข้อมูลเป็นตารางแจกแจงความถี่ หาค่าเปอร์เซ็นต์เพื่อประกอบการพิสูจน์
สมมุติฐานที่กำหนดไว้.